

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ФІНАНСИ

Методичні рекомендації
до практичних занять для студентів денної форми навчання
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю
073 «Менеджмент» освітньої програми «Менеджмент»

Електроний ресурс

Рецензенти:

О. В. Васильєв – доктор економічних наук, професор, професор кафедри управління та адміністрування ННІ «Каразінська школа бізнесу» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Н. Ю. Єршова – доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і фінансів, Навчально-науковий інститут економіки, менеджменту і міжнародного бізнесу, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут».

*Затверджено до розміщення в мережі Інтернет рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 7 від 24 квітня 2026 року)*

Фінанси : методичні рекомендації до практичних занять для студентів денної
Ф 59 форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю
073 «Менеджмент» освітньої програми «Менеджмент» / укладач: О. В. Портна. –
Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2026. – (PDF 33 с.).

В методичних рекомендаціях подано перелік тем та зміст практичних завдань, контрольні питання до кожної теми, питання для самостійного опрацювання, рекомендована література.

Для здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 073 «Менеджмент» освітньої програми «Менеджмент» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

УДК 336(076.5)

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2026

© Портна О. В., уклад., 2026

ЗМІСТ

Опис навчальної дисципліни	4
Тематичний план навчальної дисципліни	5
Структура навчальної дисципліни	7
Перелік тем та зміст практичних завдань	8
Рекомендована література.....	29

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни є забезпечення фундаментальної теоретичної та практичної підготовки висококваліфікованих управлінських кадрів, формування у студентів ґрунтовних знань з фінансів для виконання професійних завдань та обов'язків, здатності до самостійної управлінської діяльності, підготовка студентів для подальшого навчання на вищих рівнях освіти та наукової роботи

Завданнями вивчення дисципліни є:

- сформувати здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища;
- сформувати здатність визначати перспективи розвитку організації;
- сформувати здатність діяти соціально відповідально і свідомо;
- сформувати здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту;
- сформувати здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення;
- сформувати здатність використовувати інструментарій бухгалтерської та фінансової звітності у професійній діяльності.

Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна:

- знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень;
- оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації;
- демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності;
- демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним;
- використовувати інструментарій бухгалтерського обліку та фінансової звітності для прийняття управлінських рішень.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗДІЛ 1. ФІНАНСИ МАКРОРІВНЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВИ

Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів

- 1.1. Сутність і специфічні ознаки фінансів
- 1.2. Функції фінансів
- 1.3. Необхідність, призначення і роль фінансів
- 1.4. Історичний характер фінансів, їх генезис
- 1.5 Фінансова система

Тема 2. Фінансова політика

- 2.1. Фінансова політика, її сутність, види, значення
- 2.2. Фінансовий механізм та його роль у реалізації фінансової політики
- 2.3. Фінансові методи як складові фінансового механізму
- 2.4. Поняття та система фінансового права

Тема 3. Податки. Податкова система

- 3.1. Сутність, необхідність та функції податків
- 3.2. Елементи системи оподаткування та класифікація податків
- 3.3. Податкова політика і податкова система України
- 3.4. Організація податкової роботи та діяльність державних податкових органів в Україні

Тема 4. Бюджет. Бюджетна система

- 4.1. Соціально-економічна сутність, необхідність та призначення бюджету
- 4.2. Бюджетна політика і бюджетний механізм
- 4.3. Бюджетний устрій та бюджетна система
- 4.4. Економічна сутність і склад доходів бюджету
- 4.5. Видатки бюджету, їх сутність, склад і класифікація
- 4.6. Бюджетний процес і бюджетні права

Тема 5. Бюджетний дефіцит та державний кредит

- 5.1. Поняття стану бюджетного фонду і бюджетного дефіциту
- 5.2. Соціально-економічні наслідки бюджетного дефіциту
- 5.3. Джерела фінансування дефіциту бюджету та їх класифікація
- 5.4. Методи обмеження та шляхи скорочення дефіциту бюджету

- 5.5. Економічна природа та роль державного кредиту
- 5.6. Форми державного кредиту та класифікація державних позик
- 5.7. Державний борг, його сутність та соціально-економічні наслідки
- 5.8. Управління державним боргом

Тема 6. Соціальні позабюджетні фонди

- 6.1. Соціальні позабюджетні фонди як різновид державних цільових фондів, їх необхідність, зміст і роль
- 6.2. Становлення та розвиток соціальних позабюджетних фондів
- 6.3. Загальна характеристика соціальних позабюджетних фондів
- 6.4. Вітчизняна практика функціонування соціальних позабюджетних фондів
 - 6.4.1. Пенсійний фонд України

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСИ СКЛАДОВИХ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ КРАЇНИ

Тема 7. Фінанси суб'єктів господарювання

- 7.1. Поняття суб'єкта господарювання, ознаки його ідентифікації. Класифікація суб'єктів господарювання
- 7.2. Основи організації фінансів суб'єктів підприємництва (підприємств) реального сектора економіки
- 7.3. Основи організації фінансів суб'єктів підприємництва – фінансових установ
- 7.4. Фінанси організацій і установ створених органами виконавчої влади
- 7.5. Фінанси некомерційних організацій – об'єднань громадян
- 7.6. Фінансова діяльність підприємців-фізичних осіб

Тема 8. Фінанси домогосподарств

- 8.1. Домогосподарство як суб'єкт фінансових відносин
- 8.2. Сутність фінансів домогосподарств та їх функції
- 8.3. Бюджет домогосподарства, сукупні доходи та сукупні витрати
- 8.4. Заощадження домогосподарств, їх класифікація
- 8.5. Особисті фінанси

Тема 9. Страхування та страховий ринок

- 9.1. Об'єктивна необхідність і сутність страхового захисту. Страхові фонди як джерело забезпечення страхового захисту
- 9.2. Економічна природа і сутність страхування
- 9.3. Функції і принципи страхування

- 9.4. Класифікація страхування
- 9.5. Поняття і структура страхового ринку
- 9.6. Державне регулювання у сфері страхування

Тема 10. Фінансовий ринок

- 10.1. Фінансовий ринок у системі економічних відносин
- 10.2. Сегментація фінансового ринку
- 10.3. Інструменти фінансового ринку
- 10.4. Суб'єкти фінансового ринку
- 10.5. Фінансові посередники, їх класифікація та функціональне призначення

Тема 11. Фінансовий менеджмент та фінансова безпека держави

- 11.1. Сутність фінансового менеджменту, його мета та завдання
- 11.2. Принципи і функції фінансового менеджменту
- 11.3. Механізм фінансового менеджменту
- 11.4. Економічна безпека держави як складова національної безпеки.
- 11.5. Фінансова безпека, її сутність і місце в системі економічної безпеки держави
- 11.6. Механізм забезпечення фінансової безпеки держави

Тема 12. Міжнародні фінанси

- 12.1. Сутність та функціональне призначення міжнародних фінансів
- 12.2. Міжнародний фінансовий ринок і його структура
- 12.3. Фінанси міжнародних організацій і міжнародних фінансових інституцій

Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усьо го	у тому числі					Усь ого	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
РОЗДІЛ 1 ФІНАНСИ МАКРОРІВНЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВИ												
Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів	8	2	2			4						
Тема 2. Фінансова політика	9	2	2			5						
Тема 3. Податки. Податкова система.	9	2	2			5						
Тема 4. Бюджет. Бюджетна система.	13	4	4			5						
Тема 5. Бюджетний дефіцит та державний кредит	13	4	4			5						

Тема 6. Соціальні позабюджетні фонди	8	2	2			4						
Разом за розділом 1	60	16	16			28						
РОЗДІЛ 2. ФІНАНСИ СКЛАДОВИХ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ КРАЇНИ												
Тема 7. Фінанси суб'єктів господарювання	13	4	4			5						
Тема 8. Фінанси домогосподарств	8	2	2			4						
Тема 9. Страхування та страховий ринок	9	2	2			5						
Тема 10. Фінансовий ринок	9	2	2			5						
Тема 11. Фінансовий менеджмент та фінансова безпека держави	13	4	4			5						
Тема 12. Міжнародні фінанси	8	2	2			4						
Разом за розділом 2	60	16	16			28						
Усього годин	120	32	32			56						

ПЕРЕЛІК ТЕМ ТА ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ ФІНАНСОВОЇ НАУКИ ЯК ПІЗНАННЯ СУТНОСТІ ФІНАНСІВ

- 1.1. Сутність і специфічні ознаки фінансів
- 1.2. Функції фінансів
- 1.3. Необхідність, призначення і роль фінансів
- 1.4. Історичний характер фінансів, їх генезис
- 1.5 Фінансова система

Контрольні питання

1. Розкрити сутність і специфічні ознаки фінансів
2. Охарактеризувати функції фінансів
3. Розкрити необхідність, призначення і роль фінансів
4. Охарактеризувати історичний характер фінансів, їх генезис
5. Описати фінансову систему

Мета заняття: опрацювати теоретичні аспекти фінансів, опанувати практичні навички з дії специфічних ознак фінансів, реалізації розподільчої та контрольної функцій фінансів, функціонування фінансової системи країни.

Завдання 1.

1. За офіційними даними Держстату України (URL: <https://stat.gov.ua/uk>) → Публікації (URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications>) → Збірник (URL: https://stat.gov.ua/uk/publications?f%5B0%5D=publication_type%3Acollection) → Збірник «Статистичний щорічник України» (Наприклад, «Статистичний

щорічник України, 2024. URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications/statystychnyy-shchorichnyk-ukrayiny-2024>), заповнити таблицю даними за останні п'ять років.

Таблиця 1.1 – Валовий внутрішній продукт за категоріями кінцевого використання (у фактичних цінах; млрд грн)

	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.
ВВП					
Кінцеві споживчі витрати					
- домашніх господарств					
- некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства					
- сектору загального державного управління					
Валове нагромадження основного капіталу					

2. На основі даних таблиці розрахувати структуру валового внутрішнього продукту за категоріями кінцевого використання, динаміку та абсолютні зміни показників.

3. Проаналізувати отримані показники, також враховуючи інфляційні процеси.

4. Зробити висновки.

Завдання 2.

Ресурси нефінансових корпорацій рахунку виробництва системи національних рахунків складають 3759145, ресурси усієї економіки – 5058294. Визначити питому вагу ресурсів нефінансових корпорацій у ВВП.

Питання для самостійного опрацювання

1. Світові фінанси у XX ст.
2. Розвиток фінансів у сучасний період.
3. Погляди на функції фінансів
4. На дослідженні яких проблем сконцентровано основні напрями сучасних фінансів.

ТЕМА 2. ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА І ФІНАНСОВЕ ПРАВО

2.1. Фінансова політика, її сутність, види і значення

2.2. Фінансовий механізм та його роль у реалізації фінансової політики

2.3. Фінансові методи як складові фінансового механізму

2.4. Поняття та система фінансового права

Контрольні питання

1. Розкрити фінансову політику, її сутність, види і значення
2. Описати фінансовий механізм та його роль у реалізації фінансової політики
3. Охарактеризувати фінансові методи як складові фінансового механізму
4. Розкрити поняття та систему фінансового права

Мета заняття: опрацювати теоретичні питання фінансової політики і фінансового права, опанувати практичні навички з реалізації фінансової політики, дії її сутності та видів, ролі фінансового механізму та фінансових методів у зазначених процесах, систему фінансового права.

Завдання 1.

1. За офіційними даними Держстату України (URL: <https://stat.gov.ua/uk>) → Публікації (URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications>) → Збірник (URL: https://stat.gov.ua/uk/publications?f%5B0%5D=publication_type%3Acollection) → Збірник «Статистичний щорічник України» (Наприклад, «Статистичний щорічник України, 2024. URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications/statystychnyy-shchorichnyk-ukrayiny-2024>), заповнити таблицю даними за останні п'ять років.

Таблиця 2.1 – Виробництво та розподіл валового внутрішнього продукту (у фактичних цінах; млрд грн)

	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.
ВВП випуск					
Проміжне споживання					
Валова додана вартість					
Оплата праці найманих працівників					
Валовий прибуток, змішаний дохід					

2. На основі даних таблиці розрахувати структуру виробництва та розподілу валового внутрішнього продукту, динаміку та абсолютні зміни показників.

3. Проаналізувати отримані показники, також враховуючи інфляційні процеси.

4. Зробити висновки.

Завдання 2.

Валове сальдо первинних доходів домашніх господарств складає 1463672, усієї економіки 2361510. Визначити питому вагу ресурсів домашніх господарств у складі всієї економіки.

Питання для самостійного опрацювання

1. Сучасна фінансова політика (на прикладі різних держав)
2. Людський фактор у фінансовій політиці (на прикладі різних держав)
4. Приклади податкової політики (на прикладі різних держав)
5. Приклади бюджетної політики різних держав
6. Приклади грошово-кредитної політики різних держав
7. Приклади фінансової стратегії та фінансової тактики різних держав

ТЕМА 3. ПОДАТКИ. ПОДАТКОВА СИСТЕМА.

3.1. Сутність, необхідність та функції податків

3.2. Елементи системи оподаткування та класифікація податків

3.3. Податкова політика і податкова система України

3.4. Організація податкової роботи та діяльність державних податкових органів в Україні

Контрольні питання

1. Розкрити сутність, необхідність та функції податків
2. Навести елементи системи оподаткування та класифікацію податків
3. Описати податкову політику і податкову систему України
4. Описати організацію податкової роботи та діяльність державних податкових органів в Україні

Мета заняття: опрацювати теоретичні аспекти податків та податкової системи, опанувати практичні навички з функціонування податків та податкової системи країни.

Завдання 1

1. За офіційними даними Держстату України (URL: <https://stat.gov.ua/uk>) → Публікації (URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications>) → Збірник (URL: https://stat.gov.ua/uk/publications?f%5B0%5D=publication_type%3Acollection) → Збірник «Статистичний щорічник України» (Наприклад, «Статистичний щорічник України, 2024. URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications/statystychnyy-shchorichnyk-ukrayiny-2024>), заповнити таблицю даними за останні п'ять років.

Таблиця 3.1 – Доходи Зведеного бюджету України, млрд грн

	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.
Доходи всього					
Податкові надходження					

Неподаткові надходження					
Доходи від операцій з капіталом					
Офіційні трансферти від урядів зарубіжних країн та міжнародних організацій					
Цільові фонди					

2. На основі даних таблиці розрахувати структуру доходів Зведеного бюджету, динаміку та абсолютні зміни доходів.

3. Проаналізувати отримані показники, також враховуючи інфляційні процеси.

4. Зробити висновки.

Завдання 2

1. За офіційними даними Держстату України (URL: <https://stat.gov.ua/uk>) → Публікації (URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications>) → Збірник (URL: https://stat.gov.ua/uk/publications?f%5B0%5D=publication_type%3Acollection) → Збірник «Статистичний щорічник України» (Наприклад, «Статистичний щорічник України, 2024. URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications/statystychnyy-shchorichnyk-ukrayiny-2024>), заповнити таблицю даними за останні п'ять років.

Таблиця 3.2 – Податкові надходження у доходах Зведеного бюджету України, млрд грн

	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.
Податкові надходження всього, з них:					
податок та збір на доходи фізичних осіб					
податок на прибуток підприємств					
податок на додану вартість					

2. На основі даних таблиці розрахувати структуру податкових надходжень у доходах Зведеного бюджету, динаміку та абсолютні зміни податкових надходжень.

3. Проаналізувати отримані показники, також враховуючи інфляційні процеси.

4. Зробити висновки.

Завдання 3

Доходи Зведеного бюджету складають 1016969,5, з них податкові надходження – 828158,8. Визначити питому вагу податкових надходжень у доходах Зведеного бюджету.

Питання для самостійного опрацювання

1. Основні місцеві податки і збори.
2. Вплив рівня оподаткування в країні на легалізацію доходів (на прикладі різних країн).
3. Недоліки та переваги застосування податкових пільг (на прикладі різних країн).

ТЕМА 4. БЮДЖЕТ. БЮДЖЕТНА СИСТЕМА.

4.1. Соціально-економічна сутність, необхідність та призначення бюджету

4.2. Бюджетна політика і бюджетний механізм

4.3. Бюджетний устрій та бюджетна система

4.4. Економічна сутність і склад доходів бюджету

4.5. Видатки бюджету, їх сутність, склад і класифікація

4.6. Бюджетний процес і бюджетні права

Контрольні питання

1. Розкрити соціально-економічну сутність, необхідність та призначення бюджету
2. Охарактеризувати бюджетну політику і бюджетний механізм
3. Навести бюджетний устрій та бюджетну систему України
4. Розкрити економічну сутність і склад доходів бюджету
5. Охарактеризувати видатки бюджету, їх сутність, склад і класифікація
6. Описати бюджетний процес і бюджетні права

Мета заняття: закріплення теоретичних питань бюджету та бюджетної системи, опанування практичних навичок з функціонування бюджету та бюджетної системи країни, дії бюджетного механізму, формування доходів та здійснення видатків.

Завдання 1

1. За офіційними даними Держстату України (URL: <https://stat.gov.ua/uk>) → Публікації (URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications>) → Збірник (URL: https://stat.gov.ua/uk/publications?f%5B0%5D=publication_type%3Acollection) → Збірник «Статистичний щорічник України» (Наприклад, «Статистичний щорічник України, 2024. URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications/statystychnyy-shchorichnyk-ukrayiny-2024>), заповнити таблицю даними за останні п'ять років.

Таблиця 4.1 – Видатки Зведеного бюджету України, млрд грн

	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.
Видатки всього					
з них					
Загальнодержавні функції					
у тому числі					
обслуговування боргу					
Оборона					
Громадський порядок, безпека та судова влада					
Економічна діяльність					
Охорона навколишнього природного середовища					
Житлово-комунальне господарство					
Охорона здоров'я					
Духовний та фізичний розвиток					
Освіта					

2. На основі даних таблиці розрахувати питому вагу зазначених видатків Зведеного бюджету, динаміку та абсолютні зміни видатків.

3. Проаналізувати отримані показники, також враховуючи інфляційні процеси.

4. Зробити висновки.

Завдання 2

1. За офіційними даними Держстату України (URL: <https://stat.gov.ua/uk>) → Публікації (URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications>) → Збірник (URL: https://stat.gov.ua/uk/publications?f%5B0%5D=publication_type%3Acollection) → Збірник «Статистичний щорічник України» (Наприклад, «Статистичний щорічник України, 2024. URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications/statystychnyy-shchorichnyk-ukrayiny-2024>), заповнити таблицю даними за останні п'ять років.

Таблиця 4.2 – Видатки місцевих бюджетів України, млрд грн

	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.
Видатки всього					
з них					
Загальнодержавні функції					
у тому числі					
обслуговування боргу					
Оборона					
Громадський порядок, безпека та судова влада					
Економічна діяльність					

2. На основі даних таблиці розрахувати питому вагу зазначених видатків місцевих бюджетів, динаміку та абсолютні зміни видатків.

3. Проаналізувати отримані показники, також враховуючи інфляційні процеси.

4. Зробити висновки.

Завдання 3

Видатки зведеного бюджету на соціальний захист та соціальне забезпечення у сумі 285761,7 розподіляються між державним та місцевими бюджетами відповідно 50,6 % та 49,4 %. Визначити обсяг видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення місцевих бюджетів у грошовому вимірі.

Питання для самостійного опрацювання

1. Роль бюджету в економічному розвитку суспільства
2. Роль бюджету в соціальному розвитку суспільства
3. Соціальна спрямованість бюджету (на прикладі різних країн)

ТЕМА 5. БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ ТА ДЕРЖАВНИЙ КРЕДИТ

5.1. Поняття стану бюджетного фонду та дефіциту бюджету

5.2. Соціально-економічні наслідки бюджетного дефіциту

5.3. Джерела фінансування дефіциту бюджету та їх класифікація

5.4. Методи обмеження та шляхи скорочення дефіциту бюджету

5.5. Економічна природа та роль державного кредиту

5.6. Форми державного кредиту та класифікація державних позик

5.7. Державний борг, його сутність та соціально-економічні наслідки

5.8. Управління державним боргом

Контрольні питання

1. Розкрити поняття стану бюджетного фонду та дефіциту бюджету
2. Охарактеризувати соціально-економічні наслідки бюджетного дефіциту
3. Навести джерела фінансування дефіциту бюджету та їх класифікацію
4. Охарактеризувати методи обмеження та шляхи скорочення дефіциту бюджету
5. Розкрити економічну природу та роль державного кредиту
6. Навести форми державного кредиту та класифікацію державних позик
7. Охарактеризувати державний борг, його сутність та соціально-економічні наслідки
8. Охарактеризувати управління державним боргом

Мета заняття: закріплення теоретичних знань з питань бюджетного дефіциту та державного кредиту, опанування практичних аспектів функціонування бюджетного дефіциту та державного кредиту.

Завдання 1

1. За офіційними даними Держстату України (URL: <https://stat.gov.ua/uk>) → Публікації (URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications>) → Збірник (URL: https://stat.gov.ua/uk/publications?f%5B0%5D=publication_type%3Acollection) → Збірник «Статистичний щорічник України» (Наприклад, «Статистичний щорічник України, 2024. URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications/statystychnyy-shchorichnyk-ukrayiny-2024>), заповнити таблицю даними за останні п'ять років.

Таблиця 5.1 – ВВП, доходи та видатки Зведеного бюджету України

	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.
ВВП, млрд грн					
Доходи Зведеного бюджету, всього, млрд грн					
Видатки Зведеного бюджету, всього, млрд грн					
Перевищення видатків над доходами (дефіцит/профіцит), млн. грн					
Доходи Зведеного бюджету, всього до ВВП, %					
Видатки Зведеного бюджету, всього до ВВП, %					

2. На основі даних таблиці розрахувати показники доходів та видатків Зведеного бюджету до ВВП, динаміку та абсолютні зміни ВВП, доходів та видатків Зведеного бюджету.

3. Проаналізувати отримані показники, також враховуючи інфляційні процеси.

4. Зробити висновки.

Завдання 2

1. За офіційними даними Національного банку України (офіційний сайт URL: <https://bank.gov.ua/>) → Статистика (URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic>) → Статистика зовнішнього сектору України (URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external/data-sector-external#4>) → Валовий Зовнішній борг України (URL: https://bank.gov.ua/files/ES/ZB_y.pdf) → Валовий зовнішній борг України заповнити таблицю даними за попередні п'ять років.

Таблиця 5.2 – Валовий зовнішній борг України, млн. дол. США

	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.
--	---------	---------	---------	---------	---------

Сектор загального державного управління					
Центральний банк					
Інші депозитні корпорації					
Інші сектори					
Прямі інвестиції: міжфірмовий борг					
Валовий зовнішній борг					

2. На основі даних таблиці розрахувати структуру валового зовнішнього боргу, динаміку та абсолютні зміни показників.

3. Проаналізувати отримані показники, з урахуванням курсу дол. США, також враховуючи інфляційні процеси.

4. Зробити висновки.

Завдання 3

Доходи зведеного бюджету складають 1016969,5, видатки – 1056973,1. Визначити обсяги бюджетного дефіциту.

Питання для самостійного опрацювання

1. Економічні та соціальні наслідки бюджетного дефіциту (на прикладі різних країн)

2. Економічні та соціальні наслідки державного кредиту (на прикладі різних країн)

3. Чинники та наслідки дефолту (на прикладі різних країн)

4. Відмінності державного кредиту від банківського

ТЕМА 6. СОЦІАЛЬНІ ПОЗАБЮДЖЕТНІ ФОНДИ

6.1. Соціальні позабюджетні фонди як різновид державних цільових фондів, їх необхідність, зміст і роль

6.2. Становлення та розвиток соціальних позабюджетних фондів

6.3. Загальна характеристика соціальних позабюджетних фондів

6.4. Вітчизняна практика функціонування соціальних позабюджетних фондів

6.4.1. Пенсійний фонд України

Контрольні питання

1. Охарактеризувати соціальні позабюджетні фонди як різновид державних цільових фондів, їх необхідність, зміст і роль

2. Описати становлення та розвиток соціальних позабюджетних фондів

3. Надати загальну характеристику соціальних позабюджетних фондів

4. Навести вітчизняну практику функціонування соціальних позабюджетних фондів

5. Охарактеризувати Пенсійний фонд України

Мета заняття: опрацювати теоретичні питання соціальних позабюджетних фондів, опанувати практичні навички з функціонування соціальних позабюджетних фондів країни, їх ресурсів, формування доходів та використання видатків.

Завдання 1

1. За офіційними даними Пенсійного фонду України (офіційний сайт URL: <https://www.pfu.gov.ua/> → Бюджет (URL: <https://www.pfu.gov.ua/byudzhet/>) → Звіт про виконання бюджету Пенсійного фонду України (URL: <https://www.pfu.gov.ua/byudzhet/zvit-pro-vykonannya-byudzhetu-pensijnogo-fondu-ukrayiny/>) заповнити таблицю даними за попередні п'ять років.

Таблиця 6.1 – Звіт про фактичне виконання бюджету Пенсійного фонду України, млрд грн

	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.
Власні доходи, усього					
Кошти Державного бюджету України на фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за пенсійними програмами, та дефіциту коштів Пенсійного фонду України					
Усього доходів					
Видатки за рахунок власних доходів					
За рахунок коштів Державного бюджету України на фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за пенсійними програмами з урахуванням витрат, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсійних виплат					
Усього видатків					
Залишок власних коштів на кінець року					

2. На основі даних таблиці розрахувати структуру доходів та видатків Пенсійного фонду України, динаміку та абсолютні зміни показників.

3. Проаналізувати отримані показники, з урахуванням інфляційних процесів.

4. Зробити висновки.

Питання для самостійного опрацювання

1. Антикорупційна діяльність соціальних позабюджетних фондів

2. Міжнародне співробітництво Пенсійного фонду України

3. Діяльність з внутрішнього аудиту Пенсійного фонду України

4. Впровадження та розвиток сучасних інформаційних технологій у діяльності соціальних позабюджетних фондів.

ТЕМА 7. ФІНАНСИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

7.1. Поняття суб'єкта господарювання, ознаки його ідентифікації.

Класифікація суб'єктів господарювання

7.2. Основи організації фінансів суб'єктів підприємництва (підприємств) реального сектору економіки

7.3. Основи організації фінансів суб'єктів підприємництва – фінансових установ

7.4. Фінанси організацій і установ, створених органами виконавчої влади

7.5. Фінанси некомерційних організацій-об'єднань громадян

7.6. Фінансова діяльність підприємців-фізичних осіб

Контрольні питання

1. Розкрити поняття суб'єкта господарювання, ознаки його ідентифікації, класифікацію суб'єктів господарювання

2. Навести основи організації фінансів суб'єктів підприємництва (підприємств) реального сектору економіки

3. Навести основи організації фінансів суб'єктів підприємництва – фінансових установ

4. Описати фінанси організацій і установ, створених органами виконавчої влади

5. Описати фінанси некомерційних організацій-об'єднань громадян

6. Описати фінансову діяльність підприємців-фізичних осіб

Мета заняття: опрацювати теоретичні аспекти фінансів суб'єктів господарювання, опанувати практичні навички з функціонування фінансів суб'єктів господарювання.

Завдання 1

1. За офіційними даними Держстату України (URL: <https://stat.gov.ua/uk>) → Публікації (URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications>) → Збірник (URL: https://stat.gov.ua/uk/publications?f%5B0%5D=publication_type%3Acollection) → Збірник «Статистичний щорічник України» (Наприклад, «Статистичний щорічник України, 2024. URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications/statystychnyy-shchorichnyk-ukrayiny-2024>), заповнити таблицю даними за останні п'ять років.

Таблиця 7.1 – Активи балансів підприємств, млрд грн

	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.
Баланс					
необоротні активи					
оборотні активи					
необоротні активи та групи вибуття					

2. На основі даних таблиці розрахувати структуру активів балансів підприємств, їх динаміку та абсолютні зміни.

3. Проаналізувати отримані показники, також враховуючи інфляційні процеси.

4. Зробити висновки.

Завдання 2

1. За офіційними даними Держстату України (URL: <https://stat.gov.ua/uk>) → Публікації (URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications>) → Збірник (URL: https://stat.gov.ua/uk/publications?f%5B0%5D=publication_type%3Acollection) → Збірник «Статистичний щорічник України» (Наприклад, «Статистичний щорічник України, 2024. URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications/statystychnyy-shchorichnyk-ukrayiny-2024>), заповнити таблицю даними за останні п'ять років.

Таблиця 7.2 – Пасиви балансів підприємств, млрд грн

	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.
Баланс					
власний капітал					
довгострокові зобов'язання і забезпечення					
поточні зобов'язання і забезпечення					

2. На основі даних таблиці розрахувати структуру пасивів балансів підприємств, їх динаміку та абсолютні зміни.

3. Проаналізувати отримані показники, також враховуючи інфляційні процеси.

4. Зробити висновки.

Завдання 3

Баланс підприємств складає 9940912,4. У структурі балансу найбільшу питому вагу складають оборотні активи 56,6 %. Визначити обсяг оборотних активів підприємств у грошовому вимірі.

Питання для самостійного опрацювання

1. Розвиток малого та середнього бізнесу (приклади різних країн).
2. Підтримка розвитку підприємництва (приклади різних країн).
3. Інвестиційно-страхова діяльність страхових компаній (на прикладі різних країн)

ТЕМА 8. ФІНАНСИ ДОМОГОСПОДАРСТВ

8.1. Домогосподарство як суб'єкт фінансових відносин

8.2. Сутність фінансів домогосподарств та їх функції

8.3. Бюджет домогосподарства, сукупні доходи та сукупні витрати

8.4. Заощадження домогосподарств, їх класифікація

8.5. Особисті фінанси

Контрольні питання

1. Охарактеризувати домогосподарство як суб'єкт фінансових відносин
2. Розкрити сутність фінансів домогосподарств та їх функції
3. Описати бюджет домогосподарства, сукупні доходи та сукупні витрати
4. Навести заощадження домогосподарств, їх класифікацію
5. Охарактеризувати особисті фінанси

Мета заняття: опрацювати теоретичні аспекти фінансів домогосподарств, опанувати практичні навички з функціонування фінансів домогосподарств, формування доходів та здійснення витрат, заощаджувальної поведінки та особистих фінансів.

Завдання 1

1. За офіційними даними Держстату України (URL: <https://stat.gov.ua/uk>) → Публікації (URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications>) → Збірник (URL: https://stat.gov.ua/uk/publications?f%5B0%5D=publication_type%3Acollection) → Збірник «Статистичний щорічник України» (Наприклад, «Статистичний щорічник України, 2024. URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications/statystychnyy-shchorichnyk-ukrayiny-2024>), заповнити таблицю даними за останні п'ять років.

Таблиця 8.1 – Доходи населення, млрд грн

	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.
Доходи всього					
у тому числі					
заробітна плата					
прибуток та змішаний дохід					

доходи від власності (одержані)					
соціальні допомоги та інші одержані поточні трансферти					
Наявний дохід					

2. На основі даних таблиці розрахувати структуру доходів населення, їх динаміку та абсолютні зміни.

3. Проаналізувати отримані показники, також враховуючи інфляційні процеси.

4. Зробити висновки.

Завдання 2

1. За офіційними даними Держстату України (URL: <https://stat.gov.ua/uk>) → Публікації (URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications>) → Збірник (URL: https://stat.gov.ua/uk/publications?f%5B0%5D=publication_type%3Acollection) → Збірник «Статистичний щорічник України» (Наприклад, «Статистичний щорічник України, 2024. URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications/statystychnyy-shchorichnyk-ukrayiny-2024>), заповнити таблицю даними за останні п'ять років.

Таблиця 8.2 – Витрати населення, млрд грн

	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.
Витрати та заощадження всього					
у тому числі					
придбання товарів та послуг					
доходи від власності (сплачені)					
поточні податки на доходи, майно та інші сплачені поточні трансферти					
нагромадження нефінансових активів					
приріст фінансових активів					

2. На основі даних таблиці розрахувати структуру витрат населення, їх динаміку та абсолютні зміни.

3. Проаналізувати отримані показники, також враховуючи інфляційні процеси.

4. Зробити висновки.

Завдання 3

Функція споживання задана формулою $C = 80 + 0,65 \cdot Y$. Визначити рівень заощадження при доході у 500.

Питання для самостійного опрацювання

1. Особливості формування доходів домогосподарств (на прикладі різних країн)
2. Особливості здійснення витрат населення (на прикладі різних країн)
3. Фактори, що впливають на ощадну активність населення (на прикладі різних країн)

ТЕМА 9. СТРАХУВАННЯ ТА СТРАХОВИЙ РИНОК

9.1. Об'єктивна необхідність і сутність страхового захисту. Страхові фонди як джерело забезпечення страхового захисту

9.2. Економічна природа і сутність страхування

9.3. Функції і принципи страхування

9.4. Класифікація страхування

9.5. Поняття і структура страхового ринку

9.6. Державне регулювання у сфері страхування

Контрольні питання

1. Розкрити об'єктивну необхідність і сутність страхового захисту, страхові фонди як джерело забезпечення страхового захисту
2. Навести економічну природу і сутність страхування
3. Описати функції і принципи страхування
4. Охарактеризувати класифікацію страхування
5. Розкрити поняття і структуру страхового ринку
6. Навести державне регулювання у сфері страхування

Мета заняття: опрацювати теоретичні питання страхування та страхового ринку, опанувати практичні аспекти функціонування страхового ринку та його ресурсів.

Завдання 1

1. За офіційними даними Держстату України (URL: <https://stat.gov.ua/uk>) → Публікації (URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications>) → Збірник (URL: https://stat.gov.ua/uk/publications?f%5B0%5D=publication_type%3Acollection) → Збірник «Статистичний щорічник України» (Наприклад, «Статистичний щорічник України, 2024. URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications/statystychnyy-shchorichnyk-ukrayiny-2024>), заповнити таблицю даними за останні п'ять років.

Таблиця 9.1 – Активи балансів підприємств фінансової та страхової діяльності, млрд грн

	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.
Баланс					
необоротні активи					
оборотні активи					
необоротні активи та групи вибуття					

2. На основі даних таблиці розрахувати структуру активів балансів підприємств, що здійснюють фінансову та страхову діяльність, динаміку та абсолютні зміни.

3. Проаналізувати отримані показники, також враховуючи інфляційні процеси.

4. Зробити висновки.

Завдання 2

1. За офіційними даними Держстату України (URL: <https://stat.gov.ua/uk>) → Публікації (URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications>) → Збірник (URL: https://stat.gov.ua/uk/publications?f%5B0%5D=publication_type%3Acollection) → Збірник «Статистичний щорічник України» (Наприклад, «Статистичний щорічник України, 2024. URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications/statystychnyy-shchorichnyk-ukrayiny-2024>), заповнити таблицю даними за останні п'ять років.

Таблиця 9.2 – Пасиви балансів підприємств фінансової та страхової діяльності, млрд грн

	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.
Баланс					
власний капітал					
довгострокові зобов'язання і забезпечення					
поточні зобов'язання і забезпечення					

2. На основі даних таблиці розрахувати структуру пасивів балансів підприємств, що здійснюють фінансову та страхову діяльність, їх динаміку та абсолютні зміни.

3. Проаналізувати отримані показники, також враховуючи інфляційні процеси.

4. Зробити висновки.

Питання для самостійного опрацювання

1. Розвиток страхового ринку (на прикладі різних країн)

2. Діяльність страхових посередників (на прикладі різних країн)

3. Страховий ринок в Україні: проблеми та перспект

ТЕМА 10. ФІНАНСОВИЙ РИНОК

10.1. Фінансовий ринок у системі економічних відносин

10.2. Сегментація фінансового ринку

10.3. Інструменти фінансового ринку

10.4. Суб'єкти фінансового ринку

10.5. Фінансові посередники, їх класифікація та функціональне призначення

Контрольні питання

1. Охарактеризувати фінансовий ринок у системі економічних відносин
2. Розкрити сегментацію фінансового ринку
3. Охарактеризувати інструменти фінансового ринку
4. Охарактеризувати суб'єкти фінансового ринку
5. Навести фінансових посередників, їх класифікацію та функціональне призначення

Мета заняття: опрацювати теоретичні питання фінансового ринку, опанувати практичні аспекти функціонування фінансового ринку в системі економічних відносин.

Завдання 1

1. За офіційними даними Держстату України (URL: <https://stat.gov.ua/uk>) → Публікації (URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications>) → Збірник (URL: https://stat.gov.ua/uk/publications?f%5B0%5D=publication_type%3Acollection) → Збірник «Статистичний щорічник України» (Наприклад, «Статистичний щорічник України, 2024. URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications/statystychnyy-shchorichnyk-ukrayiny-2024>), заповнити таблицю даними за останні п'ять років.

Таблиця 10.1 – Кредити, надані депозитними корпораціями, та депозити домашніх господарств, млрд грн

	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.
Кредити, надані депозитними корпораціями (банками), усього					
у валюті					
- національний					
- іноземний					
Депозити домашніх господарств, залучені депозитними корпораціями (банками), усього					

у валюті					
- національній					
- іноземній					

2. На основі даних таблиці розрахувати структуру кредитів та депозитів населення, їх динаміку та абсолютні зміни.

3. Проаналізувати отримані показники, також враховуючи інфляційні процеси.

4. Зробити висновки.

Завдання 2

Випускаються облігації номіналом 1000 грн. на 10 років із щорічним прибутком 100 грн. Визначити при якому з банківських відсотків (3%, 5%, 10%, 15%) найвигідніше купувати облігації по номіналу.

Питання для самостійного опрацювання

1. Фінансово-економічні передумови та чинники формування фінансового ринку
2. Розвиток вітчизняного фінансового ринку
3. Похідні фінансові інструменти (деривативи)

ТЕМА 11. ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ТА ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ

11.1. Сутність фінансового менеджменту, його мета та завдання

11.2. Принципи і функції фінансового менеджменту

11.3. Механізми фінансового менеджменту

11.4. Економічна безпека держави як складова національної безпеки

11.5. Фінансова безпека, її сутність і місце в системі економічної безпеки держави

11.6. Механізми забезпечення фінансової безпеки держави

Контрольні питання

1. Розкрити сутність фінансового менеджменту, його мету та завдання
2. Описати принципи і функції фінансового менеджменту
3. Описати механізми фінансового менеджменту
4. Розкрити економічну безпеку держави як складову національної безпеки
5. Охарактеризувати фінансову безпеку, її сутність і місце в системі економічної безпеки держави
6. Навести механізми забезпечення фінансової безпеки держави

Мета заняття: закріплення теоретичних знань з питань фінансового менеджменту та фінансової безпеки держави, опанування практичних аспектів фінансового менеджменту та фінансової безпеки держави.

Завдання 1

1. За офіційними даними Держстату України (URL: <https://stat.gov.ua/uk>) → Публікації (URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications>) → Збірник (URL: https://stat.gov.ua/uk/publications?f%5B0%5D=publication_type%3Acollection) → Збірник «Статистичний щорічник України» (Наприклад, «Статистичний щорічник України, 2024. URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications/statystychnyy-shchorichnyk-ukrayiny-2024>), заповнити таблицю даними за останні п'ять років.

Таблиця 11.1 – Доходи та видатки Державного бюджету України, млрд грн

	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.
Доходи всього					
Податкові надходження					
Неподаткові надходження					
Інші надходження					
Видатки всього					
кредитування					

2. На основі даних таблиці розрахувати структуру доходів Державного бюджету, динаміку та абсолютні зміни доходів.

3. Проаналізувати отримані показники, також враховуючи інфляційні процеси.

4. Зробити висновки.

Завдання 2

1. За офіційними даними Держстату України (URL: <https://stat.gov.ua/uk>) → Публікації (URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications>) → Збірник (URL: https://stat.gov.ua/uk/publications?f%5B0%5D=publication_type%3Acollection) → Збірник «Статистичний щорічник України» (Наприклад, «Статистичний щорічник України, 2024. URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications/statystychnyy-shchorichnyk-ukrayiny-2024>), заповнити таблицю даними за останні п'ять років.

Таблиця 11.2 – Доходи та видатки місцевих бюджетів України, млрд грн

	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20__ р.
Доходи всього					
Податкові надходження					
Неподаткові надходження					
Інші надходження					
Видатки всього					
кредитування					

2. На основі даних таблиці розрахувати структуру доходів місцевих бюджетів, динаміку та абсолютні зміни доходів.

3. Проаналізувати отримані показники, також враховуючи інфляційні процеси.

4. Зробити висновки.

Завдання 3

ВВП країни складає 2982,2. У видатках бюджету обслуговування боргу складає 3,7 % від ВВП. Визначити обсяг обслуговування боргу у грошовому вимірі.

Питання для самостійного опрацювання

1. Бюджетний менеджмент (на прикладі різних країн)
2. Податковий менеджмент (на прикладі різних країн)
3. Фінансово-економічні кризи та фінансова безпека держави (на прикладі різних країн)
4. Фінансова безпека держави та тіньова економіка (на прикладі різних країн)

ТЕМА 12. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ

12.1. Сутність та функціональне призначення міжнародних фінансів

12.2. Міжнародний фінансовий ринок і його структура

12.3. Фінанси міжнародних організацій і міжнародних фінансових інституцій

Контрольні питання

1. Розкрити сутність та функціональне призначення міжнародних фінансів
2. Описати міжнародний фінансовий ринок і його структуру
3. Охарактеризувати фінанси міжнародних організацій і міжнародних фінансових інституцій

Мета заняття: опрацювати теоретичні аспекти міжнародних фінансів, опанувати практичні навички з функціонування міжнародних фінансів, фінансів міжнародних організацій і міжнародних фінансових інституцій, міжнародного фінансового ринку.

Завдання 1

1. За офіційними даними Національного банку України (офіційний сайт URL: <https://bank.gov.ua/>) → Статистика (URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic>) → Статистика зовнішнього сектору (URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>) → Міжнародні резерви (URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sdds/sdds-data/#%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96%20%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B5%D1%80%D0%B2%D0%B8%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BB%D1%96%D0%BA%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%20%D0%B2%20>)

[%D1%96%D0%BD%D0%BE%D0%B7%D0%B5%D0%BC%D0%BD%D1%96%D0%B9%20%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D1%82%D1%96\)](#) →

Зовнішній сектор → Міжнародні резерви та ліквідність в іноземній валюті, за станом на кінець періоду → Міжнародні резерви України. Заповнити таблицю даними за попередні п'ять років.

Таблиця 12.1 – Міжнародні резерви України, млн. дол. США

	20 р.	20 р.	20 р.	20 р.	20 р.
Офіційні резервні активи, всього					
Резерви в іноземній валюті					
Резервна позиція в МВФ					
Спеціальні права запозичення					
Золото					
Інші резервні активи					

2. На основі даних таблиці розрахувати структуру міжнародних резервів, динаміку та абсолютні зміни показників.

3. Проаналізувати отримані показники, а також з урахуванням курсу дол. США.

4. Зробити висновки.

Завдання 2

Дефіцит бюджету складає 42125,7. Зовнішнє фінансування дефіциту бюджету складає 36958,5. Визначити питому вагу зовнішнього фінансування дефіциту бюджету.

Питання для самостійного опрацювання

1. Тенденції розвитку міжнародних фінансів.
2. Розвиток співпраці міжнародних організацій і міжнародних фінансових інституцій з різними країнами (на прикладі різних країн).
3. Розвиток співпраці України з міжнародними організаціями і міжнародними фінансовими інституціями.

Основна література

1. Актуальні проблеми фінансів та економіки : навч. посіб. / Н. М. Краус, К. М. Краус, О. В. Марченко. Київ : Аграр Медіа Груп, 2023. 286 с.
2. Публічні фінанси : навч. посіб. ; за ред. проф. М. І. Карліна. / М. І. Карлін, Н. В. Проць, О. В. Борисюк. Луцьк : ВНУ ім. Л. Українки, 2023. 358 с.
3. Фінанси : навч. посібник / С. П. Стеценко, В. В. Титок, Н. В. Лисиця [та ін.] ; Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. - Київ : КНУБА, 2024. 189 с.
4. Фінанси : підруч. / за ред. д.е.н., проф. А. І. Крисоватого. Тернопіль : Університетська думка, 2024. 632 с.
5. Фінанси : підруч. / О. Я. Стойко, Д. І. Дема ; за ред. О. Я. Стойка. 2-ге вид. перероб. і доп. Житомир : Поліський ун-т, 2024. 317 с.

6. Фінанси : підручник. 2-ге вид., доп. та перероб. / І. О. Лютий, С. Я. Боринець, З. С. Варналій, та ін.; за ред. д.е.н., проф. І. О. Лютого. Київ, 2023. 716 с.

7. Ronald W. Melicher, Edgar A. Norton. Introduction to Finance: Markets, Investments, and Financial Management. [John Wiley and Sons Ltd](https://www.wiley.com). 2021. 688 p.

Допоміжна література

1. Грушко В. І., Наконечна О. С., Чумаченко О. Г. Національні фінанси: Підручник. К. : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2017. 660 с.

2. Демчишак Н. Б. Фінансове регулювання інвестиційної діяльності в Україні: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 494 с.

3. Кириленко О. П. Місцеві фінанси: підруч. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2015. 448 с.

4. Крамаренко Г. О., Чорна О.Є. Фінансовий менеджмент : підручник для ВНЗ. Дніпропетровський університет економіки та права. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 518 с.

5. Кульомза Д.Р., Портна О.В. Світовий досвід фінансового управління компаніями: стейкхолдери підвищення його ефективності. *Бізнес Інформ*. 2019. № 12. С. 403–408.

6. Покатаєва О. В., Кучерова Г. Ю. Децентралізація та територіальна консолідація в Україні: інституційні та фінансово-економічні засади: монографія. Запоріжжя: КПУ, 2016. 208 с.

7. Портна О.В. Вплив інституційних чинників на кількісні зміни сукупного фінансового потенціалу України. *Бізнес Інформ*. 2018. № 2. С. 224–229.

8. Портна О.В. Фінансова стабільність як індикатор ефективності управління змінами в усіх сферах національної фінансово-економічної системи. *Соціальна економіка*. 2018. Випуск № 56. С.50–55.

9. Портна О.В., Черниш Я.О. Світові зміни в підходах до забезпечення фінансових критеріїв розвитку підприємств на основі врахування інтересів стейкхолдерів. *Бізнес Інформ*. 2021. № 1. С. 286–292.

10. Романенко О. Р. Фінанси : підручник для ВНЗ. Міністерство освіти і науки України. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 310 с.

11. Савчук Н. В. Бюджетні пріоритети України у контексті суспільного вибору: *монографія*. К.: КНЕУ, 2014. 325 с.

12. Сунцова О. О. Місцеві фінанси : навчальний посібник для ВНЗ. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 487 с.

13. Ткачук І. Г. Державні фінанси: підручник. Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника», 2015. 510 с.

14. Фінансова політика держави : монографія / М. Д. Пасічний. Київ : КНТЕУ, 2019. – 440 с.

15. Федосов В. М., Юрій С. І. Бюджетна система: підручник. К.: Центр учбової літератури; Тернопіль: Економ. думка. 2012. 871с.

16. Фінанси : Підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. / За ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. К.: «Знання», 2012. 687 с.

19. Atamas, P., Serbov, M., Omelyanenko, V., Kravchenko, I., Portna O. Strategic support of impact-investment processes in international entrepreneurship. *International Journal of Entrepreneurship*. 2020. 24 (1 Special Issue), p. 1-8..
20. Bondar, M., Portna, O., Iershova, N. Strategic responses in corporate tax planning using opportunity areas. *Acta Innovations*, 2021, 40, pp. 31–43
21. Guo, J.; Portna, O.; Rodchenko, V.; Navrotsky, O.; Du, J. 2019. Methodical approaches to the formation of the financial institution security system, *Journal of Security and Sustainability Issues* 8(4): 747-756.
22. Iershova, N., Portna, O., Tretyak, V., Moskalenko, K., Vasyliiev, O. Crisis Management: Innovative Financial and Accounting Technologies. *TEM Journal*, 2021, 10(2), pp. 766–776.
23. Lysiak L., Portna O., Petrova Ya. Financial supply for higher education in Ukraine: real and potential sources. *The potential of modern science*. Published by Sciemcee Publishing, London, United Kingdom, 2019. Volume 2. Pp 127 – 145.
24. Portna O., Khoroshylova Y. Budget resources as a factor of ensuring financial independence and development of the region on the basis of effective stakeholder interaction. *Managing The Interaction of Stakeholders In Ensuring Sustainable Development of Territories* : collective monograph / edited by Viktoriia TRETYAK. Kharkiv : LTD “Typography Madrid”, 2021. Pp. 163 –194.
25. Portna O., Lysiak L., Kachula S. The financial system of Ukraine functioning: informatio-analytical approach. *Development of the Innovative Environmental and Economic System in Ukraine*. OKTAN PRINT s.r.o. Prague, 2019. Pp. 254 – 273.
26. Sokolenko L., Ostapenko T., Kubetska O., Portna O., Thuy Tran. Cryptocurrency: Economic Essence and Features of Accounting. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*. 2019. Vol 23, № 2S pp. 1-6.
27. Iershova N.Y., Portna O.V., Davydov D., Krivokapic R., Delibasic M. Financial Stability of Small and Medium-Sized Businesses in a Crisis Economy: the Determinants of Management. *Montenegrin Journal of Economics*, 2024. Vol. 20, No. 2, pp. 159-172.
28. Iershova N., Portna O., Mahdysiuk S., Didorchuk I., Hubin K., Delibasic M., Streimikis J. Managing the Components of Working Capital in Terms of Economic Recession: A Synergistic Effect on the Financial and Economic Standing of a Company. *Montenegrin Journal of Economics*. 2026. Vol. 22, No. 1, pp. 187-200.
29. Portna O., Iershova N., Grytsenko A. Social Responsibility of the Financial Sector in the Information and Network Economy: The Example of Systemically Important Banks in Ukraine and Comparison With Banks in Other Countries of the World. *Journal of Central Banking Theory and Practice*, 2024. 13(2) 229-258.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Національна бібліотека ім.
Вернадського (книжкові видання з

– <http://www.nbuv.gov.ua/>

фінансів)

2. Державна служба статистики України

– <https://stat.gov.ua/uk>

3. Верховна Рада України (Законодавство).

– <http://rada.gov.ua/>

4. Національний банк України

– <https://bank.gov.ua/>

5. Онлайн-курси від провідних університетів та організацій по фінансовому управлінню

<https://www.coursera.org/browse/business/finance?languages=en>

6. Державна казначейська служба України

– <https://www.treasury.gov.ua/ua>

Електронне навчальне видання комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимі

Портна Оксана Валентинівна

ФІНАНСИ

Методичні рекомендації
до практичних занять для студентів денної форми навчання
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю
073 «Менеджмент» освітньої програми «Менеджмент»

В авторській редакції

Підписано до розміщення 24.04.2026. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 1,37. Обсяг 0,525 Мб. Зам. № 148/26.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009.
Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна